

SELDI Strategije i plan akcije

za dobro dobro upravljanje i
antikorupciju u Jugoistočnoj Europi

IPA Program Europske Unije

SELDI Strategije i plan akcije

za dobro dobro upravljanje i antikorupciju
u Jugoistočnoj Europi

seldi.net

SELDI strategija i plan djelovanja definira misiju i ciljeve SELDI koalicije do kraja 2016. godine te naglašava specifična djelovanja mreže. SELDI je otvorena inicijativa usmjerena na konstantno širenje i privlačenje drugih OCD, onih koji donose zakone i drugih interesanata, što doprinosi njenim ciljevima, dijeljenu iskustva i podršci mjerama dobrog upravljanja i antikorupcije u Jugoistočnoj Europi.

140 antikorupcijskih interesanata (OCD, međunarodne organizacije, istraživači i novinari iz devet zemalja) su konsultovani i pružili značajne povratne informacije za poboljšanje *SELDI strategije i plana djelovanja*.

Osnivački članovi SELDI koalicije:

Albanski centar za ekonomsko istraživanje (ACER), Albanija
Centar za demokratsku tranziciju (CDT), Crna Gora
Centar za istraživačko novinarstvo (CIN), Bosna i Hercegovina
Centar za liberalno-demokratske studije (CLDS), Srbija
Centar za demokratske studije (CSD), Bugarska
Forum civilne akcije FORCA Požega, Srbija
House of Europe (HoE), Albanija
Institute Alternative (IA), Montenegro
Institut za demokraciju "Societas Civilis" Skoplje (IDSCS), Republika Makedonija
INSTITUTI RIINVEST, Kosovo
Pravni institut Kosovo (KLI), Kosovo
Makedonski centar za međunarodnu saradnju (MCIC), Republika Makedonija
Ohridski institut za ekonomske strategije i međunarodne odnose, Republika Makedonija
Partnerstvo za društveni razvoj (PSD), Hrvatska
Regionalna antikorupcijska inicijativa (RAI), Bosna i Hercegovina
"Syri i Vizionit", Kosovo
Turska fondacija za ekonomske i društvene studije (TESEV), Turska

ISBN: 978-954-477-205-5

2013, Southeast Europe Leadership for Development and Integrity (SELDI)

 Creative Commons License

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported

© Center for the Study of Democracy
5 Alexander Zhendov Str.
1113 Sofia
tel.: (+359 2) 971 3000
fax: (+359 2) 971 2233
csd@online.bg, www.csd.bg

Ovaj dokument je urađen uz finansijsku pomoć Europske Unije. Sadržaj ovog dokumenta je isključivo odgovornost SELDI inicijative i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Europske Unije.

SADRŽAJ

1. Uvod	5
2. Inicijativa za pravni razvoj mreže Jugoistočne Europe	7
3. Misija	8
4. Ciljevi	8
5. Alat	8
6. Akcije	9
7. Organizacijska izvrsnost i izvrsnost znanja	12
8. SELDI uprava	14
9. Sinergije sa drugim EU i međunarodnim inicijativama	16
10. Očekivani rezultati i uticaj	16
11. Održivost	17
Aneks 1. Osnivački članovi SELDI	18
Aneks 2. Sistem praćenja korupcije	21

1. UVOD

Korupcija je jedan od vodećih problema Jugoistočne Europe. Prema podacima UN agencije za borbu protiv droge i kriminala (UNODC) korupcija je posebno zabrinjavajući problem za zemlje Zapadnog Balkana zbog štetnog uticaja na njen socijalni i ekonomski razvoj. Tijekom 2010. godine u prosjeku jedan od šest građana regiona je bio direktno ili indirektno izložen činu podmićivanja javnih službenika.¹

Prema Indexu percepcije korupcije dobivenom od Transparency International za 2012.² Albanija ima najviši nivo percipirane korumpiranosti javnog sektora u jugoistočnoj Europi i nalazi se na 113 mjestu (od ukupno 176 zemalja), praćena je Kosovom (pod UNSCR 1244/99) koje se nalazi na 105. mjestu, zatim slijede Srbija (mjesto 80), Bugarska i Crna Gora (dijele mjesto 75) i Bosna i Hercegovina (mjesto 72). Na 54-tom mjestu Turska ima najbolji rezultat od zemalja u regiji ali je od strane njenih građana i dalje opisana kao više "korumpirana" nego "čista". Zemlje regiona se suočavaju sa zajedničkim problemima u borbi sa korupcijom. Većina zemalja regije su oformile vladine strategije i institucije za borbu protiv korupcije, ali provedba istih i dalje je slaba.³ Na temelju analiza izvještaja Europske Komisije (EK) o asocijaciji i povećanju progressa zemalja u regiji, slijedeći su problemi identificirani kao najčešći u borbi protiv korupcije u Jugoistočnoj Europi:

- zakon o finansiranju stranaka nije uređen ili nema učinka (8 zemalja)
- nezadovoljavajuća ili problematična suradnja između institucija (6)
- loš istraživački kapacitet i slabo tužilaštvo (6)
- slabi zakoni javne nabave i provođenje zakona (6)
- nizak administrativni kapacitet javne finansijske kontrole (5)
- duga ili odgođena suđenja, malo osuda, nekonzistentne ili nezadovoljavajuće presude (5)
- slabi mehanizmi praćenja anti-korupcijske politike (5)

Korupcija je negacija pravila zakona i dobre vladavine i prepreka efikasnom provođenju zakona i efikasnom funkcionisanju javnih institucija. OCD u pitanju u regiji moraju pronaći zajedničko tlo sa državnim institucijama kako bi radili na spriječavanju korupcije. Smanjenje korupcije zahtijeva ne samo izgradnju relevantnih mjera za izgradnju ustanova, nego također i kreiranje socijalnih preduvjeta za uspostavljanje zakona. Ovaj zadatak predstavlja izazov za OCD u regionu koje su vezane za javne finansije i one sa niskim kapacitetom privatnog sektora i inicijative. OCD u regiji se također suočavaju sa sličnim nizom nedostataka kapaciteta i problema u njihovom razvoju, kao što su:

¹ UNODC, Korupcija na zapadnom Balkanu: Kako narod doživljava mito, Beč.

² Transparency International, 2012, Indeks percepcije korupcije

³ Stefanov, R., Hristov D., Korupcija u Jugoistočnoj Europi, Poglavlje 4 u Priručnik poslovanja u Jugoistočnoj Europi, Sternad, D. I Doering T, Palgrave Macmillan 2012. Brojevi naznačeni u zagradama označavaju broj zemalja u kojima je EK navedeno pitanje prepoznata kao problem. Ukupan broj pregledanih zemalja je 9.

- nedostatak informacija o državnoj politici
- nizak nivo analitičkog kapaciteta
- niska javna i izborna podrška
- neefektivne i neodržive mreže

Postoji mnogo mogućnosti za “cross-country” učenje i know—how razmjenu u dobrom upravljanju i antikorupciji u regionu. **Inicijativa za pravni razvoj Jugoistočne Europe (SELDI)** okuplja vodeće organizacije civilnog društva u regiji sa ciljem nadogradnje postojećih i stvaranja novih prilika za poboljšanje upravljanja i antikorupcije.

Prospekt pristupa Europskoj Uniji je stvorio generalno povoljan politički okvir za rješavanje korupcije u Jugoistočnoj Europi⁴. Uz pomoć međunarodne zajednice, Europske Komisije kao i drugih europskih institucija, zemlje Zapadnog Balkana i Turska su poduzele niz koraka u borbi protiv korupcije.

Postojalo je mnogo antikorupcijskih i inicijativa dobrog upravljanja koji su podržani od strane Europske Komisije kao i UNODC-a, Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP), Svjetske banke, Američke agencije za internacionalni razvoj (USAID), Centralne Europske inicijative (CEI), Regionalne internacionalne inicijative (RAI), itd. Ključna zajednička pouka koju su svi oni izvukli je da međunarodni pritisak i donacije moraju biti podržani autentičnim, dinamičnim platformama OCD-a, koji će biti sposobni za kontinuirano praćenje situacije, podizanje svijesti o datom problemu, učenje od regionalnih kolega kao i skupljanje koalicija vladinih, nevladinih i međunarodnih partnera s ciljem rješavanja specifičnog problema.

Strateški i plan djelovanja ima za cilj uspostavljanje takve platforme, uzimajući kao temelj dosadašnje pokušaje i rezultate do kojih je došla Inicijativa za pravni razvoj Jugoistočne Europe u periodu od 2001-2002 te prateći pokušaje transformacije Pakta stabilnosti Jugoistočne Europe u Vijeće za regionalnu kooperaciju sa njihovim regionalnim antikorupcijskim inicijativama. Predložena strategija će imati koristi od pažnje koja je u protekloj deceniji bila usmjerena na antikorupciju i to u okviru Strategije za proširenje EU kao i u samoj EU. 2007. godine Europska komisija (EK) je po prvi put u povijesti nakon pristupanja uvela mehanizam za praćenje antikorupcijskog napretka u Bugarskoj i Rumuniji – Mehanizam kooperacije i Verifikacije. Poglavlja 23, Pravosuđe i fundamentalna prava, i 24 Pravda sloboda i sigurnost, postali su fokus pristupa Hrvatske Europskoj Uniji i ostat će ključni fokus budućih pristupnih pregovora. Borba protiv korupcije je identificirana kao jedan od ključnih izazova u Strategijama proširenja EU u 2011, 2012 i 2013-toj. Na evropskom nivou, Europska Komisija je u 2011-toj godini navela Priopćenje o borbi protiv korupcije u EU, koje predviđa uvođenje mehanizama za periodičnu procjenu napora koje zemlje članice EU ulažu u borbu protiv korupcije. Prvi izvještaj se treba pojaviti u 2013-toj godini.

⁴ Sterland, B., G. Rizova, Kapaciteti organizacija civilnog društva u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj: Komparativni sažetak procjene potreba OCD u osam zemalja

⁵ Europska komisija, Strategije povećanja i glavni izazovi 2011-2012, COM (2011) 666 final, Brisel, 12.10.2011 i Europska komisija, Strategije povećanja i glavni izazovi 2012-2013, COM (2012), 600 final

Grafik 1. Osjetljive tačke povezane sa korupcijom koje su zajedničke Jugoistočnoj Europi

Kurs privatizacije koji stvara korupciju

Teškoće privlačenja stranih investicija

Okruženje privlačno za grupe organiziranog kriminala

Značajna siva ekonomija

Visok nivo nezaposlenosti koji je istaknut postojanjem globalne ekonomske krize

2. INICIJATIVA ZA PRAVNI RAZVOJ MREŽE JUGOISTOČNE EUROPE

SELDI strategija i plan djelovanja definira misiju i postavlja ciljeve za SELDI koaliciju do kraja 2016-te godine. Opisuje specifične akcije djelovanja mreže tijekom slijedeće dvije godine, dakle do kraja 2014-te godine. Ukoliko se javi potreba dokument će biti dopunjen u drugoj polovini 2014 godine. SELDI je otvorena inicijativa koja konstantno teči čirenju i privlačenju OCD-a, tvorca zakona i drugih interesanata koji mogu doprinijeti ostvarenju ciljeva, razmjeni iskustva i podrčki antikorupcijskim mjerama u regionu.

Osnivačke članove SELDI čini 17 OCD iz devet zemalja regiona:

1. Centar za demokratske studije (CSD), Bugarska - koordinator
2. Albanski centar za ekonomsko istraživanje (ACER), Albanija
3. House of Europe (HoE), Albanija
4. Centar za istraživačko novinarstvo (CIN), Bosna i Hercegovina
5. Partnerstvo za društveni razvoj (PSD), Hrvatska
6. INSTITUTI RIINVEST, Kosovo
7. "Syri i Vizionit", Kosovo
8. Makedonski centar za međunarodnu saradnju (MCIC), Republika Makedonija
9. Institut za demokraciju "Societas Civilis" Skoplje (IDSCS), Republika Makedonija
10. Ohridski institut za ekonomske strategije i međunarodne odnose, Republika Makedonija

⁶ Komunikacija Komisije i Evropskog parlamenta, Vijeća i Evropskog ekonomskog i društvenog komiteta, Borba protiv korupcije u EU, COM/2011/0308.

11. Centar za demokratsku tranziciju (CDT), Crna Gora
12. Institut Alternative (IA), Montenegro
13. Centar za liberalno-demokratske studije (CLDS), Srbija
14. Forum civilne akcije FORCA Pozega, Srbija
15. Turska fondacija za ekonomske i društvene studije (TESEV), Turska
16. Regionalna antikorupcijska inicijativa (RAI), Bosnia i Hercegovina
17. Pravni institute Kosovo (KLI), Kosovo

3. MISIJA

Misija Vodstva za razvoj i integritet Jugoistočne Europe je da ojača kapacitete OCD-a u regiji za suradnju, praćenje i uticaj na dobro upravljanje i korupciju u Jugoistočnoj Europi i Turskoj kroz javno-privatno partnerstvo.

4. CILJEVI

SELDI strategije i plan djelovanja imaju za cilj da služe kao nacrt za OCD koalicije, ali se također može koristiti kao vrijednost za privlačenje novih partnera kao i informiranje te motiviranje drugih interesanata. Plan djelovanja ima za cilj jačanje legitimiteta partnerstva i poboljšati će njegovu transparentnost i odgovornost. Dodatno, Plan djelovanja stavlja fokus na poboljšavanje okoline za građanski aktivizam te dijalog na regionalnom i nacionalnom nivou između države i društva, koji će djelovati po dogovoru između OCD-a i ostalih sudionika.

Specifični ciljevi Strategija i plana djelovanja su:

- Izgradnja koalicije antikorupcije i dobrog upravljanja istomišljenih OCD-a u Jugoistočnoj Europi
- Povećanje kapaciteta, znanja i obaveza OCD-a da obezbijede analize, praćenje i javno zagovaranje politike, mjera i reformi povezanih sa dobrom vladavinom i antikorupcijom da bi povećali kooperaciju OCD kao i razumijevanje na širem državnom i regionalnom nivou
- Promoviranje dijaloga između države i civilnog društva i poboljšanje građanskog aktivizma na regionalnom i državnom nivou
- Doprinos pojačanoj međudržavnoj javnoj i građanskoj podršci te sudjelovanje u dobrom upravljanju i antikorupcijskim mjerama
- Da pomogne samim OCD da poboljšaju svoju legitimnost, transparentnost i odgovornost.

5. ALAT

Strategija i plan djelovanja temelji se na tri osnovna stuba:

- **Gradnja institucija:** formiranje koalicija OCD kroz razvoj i usvajanja trenutnih strategija i plana djelovanja OCD-a i konstitucije vladinih struktura OCD koalicije – Upravnog odbora i Međunarodnog savjetodavnog odbora. OCD će djelovati kao medijator inicijative. Interakcija između članova koalicije će biti operacionalizirana kroz:
 - o participaciju u događajima koje organizira SELDI
 - o participaciju na glavnim rezultatima – doprinos državnim i regionalnim antikorupcijskim izvještajima
 - o Dopiranje do javnosti – uključujući djelovanja putem web stranice i medija

- **“Watchdog”:** Implementacija dvogodišnjeg Sustava za praćenje korupcije (CMS). CMS je osmislio i razvio Centar za demokratske studije. CMS je bio prvi sistem ove vrste u post-socijalističkim zemljama koji je kombinirao značajne istraživačke izvore i moćan antikorupcijski materijal. Svrha CMS-a je da mjeri nivo korupcije u zemlji kao i da identificira povezane percepcije javnosti, mišljenja i očekivanja. CMS je prvi put iskorišten 1998 i jedna od njegovih značajnih prednosti je akumulacija informacija o strukturi i dinamici korupcijske prakse u Bugarskoj i Jugoistočnoj Europi. Neke od značajnih prednosti su:
 - o Koherentnost sa UN-ovim pristupom za mjerenje nivoa administrativne korupcije koja vodi ka viktimizaciji
 - o Oslanjanje na raznolike izvore informacija i kombiniranje kvantitativnih i kvalitativnih metoda za praćenje i procjenu
 - o Korištenje domaćih i međunarodno poznatih metoda i pokazatelja za procjenu stvarne rasprostranjenosti korupcije i javne percepcije ove pojave
 - o dinamička usporedivost nalaza u pogledu opsega, područja i oblika korupcije

CMS je opisan u Aneksu 2. Detaljan opis metodologije se može naći u Clean Future, Anti-Corruption Action Plan for Bulgaria (Čista budućnost, Antikorupcijski plan za Bugarsku), Monitoring, Corruption Assessment Indexes (Indeksi procjene korupcije), Sofia, 1998 i Crime without punishment: Countering Corruption and Organized Crime in Bulgaria (Zločin bez kazne: Suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala u Bugarskoj), Sofia, 2009.

CMS će dati glavni doprinos državnim izvještajima o procjeni korupcije, Regionalnim antikorupcijskim izvještajima kao i za serijom sažetaka politike Dobro upravljanje u Jugoistočnoj Europi.

- **Zagovaranje:** inicijativa predviđa javne konsultacije o mogućim antikorupcijskim mjerama i podizanje svijesti na regionalnom novou, koristeći se istaknutim događanjima, objavama za javnost, sažecima i izvještajima. Cilj svakog događaja će biti da okupi sve interesne strane da nastave djelovati po planu akcije.

6. AKCIJE

Akcija 1: Gradnja koalicija, umrežavanje i konsultacije interesiranih strana

- **Osnivanje koalijske vlasti OCD:** Upravni odbor (UP) i Međunarodni savjetodavni odbor za dobro upravljanje i antikorupciju.
- **Posezanje prema drugim OCD koalicijama** u Jugoistočnoj Europi sa ciljem omogućavanja širenja OCD, interesnih i građanskih odnosa. Osiguravanje visokog nivoa svijesti i kolaboracije koji će osigurati višu prepoznatljivost vladinih institucija za participaciju OCD u procesu reforme.
- **Konsultacije interesnih skupina** o Strategijama i planu djelovanja koje će se provoditi kroz slanje prijedloga dokumenta unaprijed određenoj listi interesanata (OCD, vlada, javna administracija i međunarodne organizacije). Članovi OCD koalicije će također prihvatiti otvorene konsultacije ili uzimanje ideja od šire javnosti.

Akcija 2: Izgradnja kapaciteta

- **Postavljanje materijala za trening i metodološki paket** o sistemu za praćenje korupcije temeljenom na dostupnim priručnicima i izvještajima.
- **Održavanje radionica o izgradnji kapaciteta za praćenje korupcije** s ciljem podučavanja članova OCD koalicija o metodama praćenja, prezentiranja praktičnih primjera i pripreme OCD za provođenje korupcijskih ispitivanja i prezentiranju njihovih rezultata tvorcima politike, medijima i drugim zainteresiranim.

Akcija 3: Dijagnosticiranje korupcije i praćenje

- **Skupljanje dostupnih podataka i informacija o:** (a) mehanizmima u korupcijskoj praksi koji moraju biti dodatno analizirani i istraženi; (b) efektivnosti vladinih pokušaja da suzbije korupciju i probleme specifične za zemlju na koje se mora obratiti pažnja; (c) specifične potrebe za promjenu dizajna antikorupcijske politike i zakona o antikorupciji s ciljem bolje strukturacije strategija projekta i fokusa budućih izvještaja i preporuka politke; (d) usmjeravanje na specifične probleme za zemlju kao i na metodologiju kako bi glavni podaci i rezultati bili ciljani i relevantni.
- **Interno istraživanje** kao dopuna Sistemu praćenja korupcije (CMS). Imat će za cilj da detaljno istraži i analizira podatke i informacije koji su skupljeni u prethodnom koraku. Identificirat će političke i zakonske nedostatke i potrebe, posljednje razvoje i najbolju praksu kao i moguće preporuke. Istraživanje će omogućiti izvještaj o ključu dobrog upravljanja i identificirati nedostatke antikorupcije. Interno istraživanje će dopuniti rezultate Sistema za praćenje korupcije i koristit će se za državne izvještaje o procjeni korupcije (CAR) kao i za Regionalni antikorupcijski izvještaj (RAR).
- **Dijagnosticiranje korupcije – provođenje praćenja korupcije** koristeći se Sistemom za praćenje korupcije u svim zemljama koalicije kako bi se identificirao trend korupcije i vruće tačke. Praćenje će otkriti nivo korupcijske viktimizacije, korupcijskog pritiska od strane javne administracije, prihvatanje, otpornost na korupciju kao i očekivanja o prospektima uspjeha u borbi protiv korupcije.

Akcija 4: Podrška kreiranju politike na osnovu podataka i zagovaranje

- Na temelju internih istraživanja i rezultata CMS-a, SELDI će za svaku zemlju pojedinačno napraviti Izvještaj o procjeni korupcije. **Izvještaj o procjeni korupcije** će biti sveobuhvatan i jedinstven dokument za svaku pojedinu zemlju. Nacrtani rezultati izvještaja će biti prikazani državnim i regionalnim interesantima kako bi se pomoglo kako javnim tako i privatnim perspektivama u gradnji koncenzusa. CAR će biti finaliziran uzimajući u obzir povratne informacije od interesanta. Ovo će stvoriti dodatni aspekt zalaganju koalicije.
- Državni CAR izvještaji će biti sažeti u **Regionalnom antikorupcijskom izvještaju** koji će biti objavljen i distribuiran u zemljama koalicije. Posebno

poglavlje u izvještaju će se baviti mjerama za poboljšanje okoline za građanski aktivizam i dijalog između države i građana na regionalnom i državnom nivou na području dobre vladavine i antikorupcije. Izvještaj će također pratiti probleme koji su opisani u Planu djelovanja.

- CAR i RAR će biti usredotočeni na glavna antikorupcijska pitanja, državne, institucionalno - regionalne i zakonske antikorupcijske propuste i mjere koje je neophodno poduzeti kada se radi o slijedećim temama:
 - o stvaranje pogodne institucionalne i zakonske okoline za suzbijanje korupcije
 - o mjere za poboljšanje okoline za građanski aktivizam i dijalog između države i civilnog društva na regionalnom i državnom nivou u području dobrog upravljanja i antikorupcije;
 - o Reforme pravosudnog sistema;
 - o Suzbijanje korupcije u ekonomiji;
 - o Povećavanje građanske kontrole u borbi protiv korupcije;
 - o Mijenjanje percepcije javnosti o korupciji;
 - o Međunarodna saradnja.

Akcija 5: Zagovaranje i pružanje pomoći

SELDI će organizirati brojna događanja s ciljem razmjene najbolje prakse, trenutnih preporuka i jačanja javne svijesti kada je riječ o korupciji i antikorupciji u regiji:

- **Početna konferencija**, uključujući i radionice politike i prvi sastanak Upravnog odbora će predstavljati finalne konsultacije i odobravanje Strategija i plana djelovanja
- Radionica o politici i zagovaranju kao i drugi sastanak Upravnog odbora će okupiti OCD-a i druge interesante kako bi diskutovali i prihvatili inicijalna otkrića iz državnih izvještaja i Regionalnih antikorupcijskih izvještaja (RAR). Fokus diskusije će biti pitanja identificirana kao najurgentija, uključujući teme kao što su: javne nabave i koncesije, korupcija na carini, korupcija u policiji, itd. Posebna pažnja će se posvetiti poboljšanju dijaloga između države i civilnog društva i okolini za građanski aktivizam.
- **Završna konferencija/Regionalni forum o dobrom upravljanju i antikorupciji** će za cilj imati dijeljenje iskustva koje je stečeno tijekom prve dvije godine implementacije inicijative kao i diskusiju o aktivnostima koje će slijediti. Ovaj događaj će služiti kao platforma za razmjenu iskustva i najbolje prakse kao i za prezentaciju glavnih otkrića i političkih preporuka koje su elaborirane kao rezultat implementacije regionalnih Sistema za praćenje korupcije. Forum će predstavljati završni događaj prvog dvogodišnjeg ciklusa praćenja, analize i zagovaranja i obuhvatit će otkrića RAR-a. Interesanti će procijeniti napredak u implementaciji Plana djelovanja i identificirati će glavna područja koja zahtijevaju dalju pažnju.

Akcija 6: Javna svijest

Kampanju javne svijesti će implementirati članovi koalicije kroz:

- Visoko-profilirane događaje popraćene konferencijom za novinare, interesantima i medijima, kao i medijskim člancima. Objava za javnost će biti distribuirana na svim ključnim događanjima koje SELDI organizira.

- Postavljanje virtualnih radionica o najrelevantnijim temama vezanim za dobro upravljanje i antikorupcijske teme u regiji, te kroz elaboraciju serije sažetaka politike Dobro upravljanje u JIE.
- Dopunjavanje i publicitet koristeći se SELDI web stranicom.

7. ORGANIZACIJSKA IZVRSNOST I IZVRSNOST ZNANJA

Organizacijska izvrsnost

SELDI ostvaruje organizacijsku izvrsnost kroz:

- Prikupljanje **izvora** 17 partnerskih OCD koje dijele slične vrijednosti i duboko su uključeni u dobro upravljanje i antikorupciju na državnom nivou. Raznovrsnost partnera koji uključuju kako već potvrđene, elitne OCD tako i organizacije lokalne zajednice će koaliciji omogućiti da privuče i lakše komunicira sa zainteresiranim stranama;
- Oslanjajući se na prijašnja **partnerska iskustva** članova. Strategija se temelji i djelomično replicira najuspješnije prakse Bugarske antikorupcijske inicijative, Coalition 2000, kao i na regionalnoj OCD inicijativi izgradnje kapaciteta, *Inicijative za razvoj pravosuđa u Jugoistočnoj Evropi*. Ključni partneri OCD koalicije su u prošlosti radili zajedno na području dobre vladavine i antikorupcije i imaju dokazan uspjeh i iskustvo u ovom polju.
- Primjenjujući **institucionalni pristup** konsultacijama sa interesantima i zagovaranju, što se može sažeti na slijedeći način:
 - o **“Multi-country beneficiary group”**, opravdana u terminima nezbrinutih državnih pokušaja poboljšanja upravljanja i suzbijanja korupcije u regiji;
 - o **Inovativan pristup** ujedinjavanja javnog i privatnog sektora, institucija u radu na reformi demokratskih pitanja, specifično na antikorupciji i dobrom upravljanju;
 - o **Nova regionalna institucionalna platforma** - regionalni antikorupcijski izvještaj i regionalno dobro upravljanje te Antikorupcijski forum za kooperaciju na pitanju dobrog upravljanja i antikorupcije.
- Struktura otvorene vladavine koja dopušta korištenje dodatnih stručnjaka i zainteresiranih, menadžmenta kao i koordinaciju tima eksperata raznovrsnih partnera iz OCD na lokalnom nivou, odgovornost, praćenje kvaliteta rada i pravovremene isporuke u skladu sa vremenskim rasporedom. Predložena struktura dopušta neovisnost između partnera i daje relativnu slobodu u organizaciji njihovih resursa i vremena, a u skladu sa njihovim potrebama i lokalnim zahtjevima.
- Obezbeđuju raznovrsne mogućnosti i događaje za javno zagovaranje i podizanje svjesnosti. Dvogodišnji radni ciklus koalicije uključuje dvije glavne prilike za javno zastupanje. SELDI dokumenti i događanja će pružiti transparentan uvid u ono što je bilo planirano u početku kao i to što je postignuto na kraju, uključujući i područja poboljšanja okoline za građanski aktivizam i državni dijalog sa civilim društvom na regionalnom i državnom nivou. Važnije, s obzirom da će biti podržani od OCD i drugih zainteresiranih, doprinijeti će međusobnom razumijevanju i povjerenju između države i civilnog društva.
- Uzimajući već postojeće izvore na regionalnom nivou. Uključenje RAI, Regionalnog međuvladinog antikorupcijskog tijela, u inicijativu će osigurati prijeko potreban prostor za suradnju sa državnim i regionalnim

interesantima iz javnosti. Također će doprinijeti održivosti inicijative i njenom širem i jačem doprinosu.

Izvrsnost znanja

SELDI postiže **izvrsnost znanja**:

- Korištenjem vrhunskog Sistema za praćenje korupcije, za analizu korupcije i napretka antikorupcije u regiji, što će koaliciju osigurati sa snažnim mjerama kojima će se založiti za potrebne promjene i podizanje svijesti o specifičnim rješenjima. Pouzdani podaci praćenja će podržati “watchdog” funkciju koalicije i povećati njegov legitimitet među drugim zainteresiranim stranama i generalno u javnosti. Također će OCD zajednici, kao i državnim i međunarodnim kreatorima politike, obezbijediti instrument za praćenje antikorupcijskog napretka i dijagnosticirati će najproblematičnije sektore ili područja koja zahtijevaju intervenciju. Podaci će ohrabriti organizacije uključene u process: dobit će relevante analitičke opise situacije (što će omogućiti pravljenje nacrtu prigodnog antikorupcijskog plana djelovanja i strategija) kao i jaku potvrdu da je korupcija problem koji zasluhuje političku pažnju i pažnju civilnog društva. Pravljenje izvještaja korupcijske dijagnoze na regionalnom nivou pojačava potencijal koalicije OCD da djeluje kao efektivna jedinica civilnog društva.
- Kombiniranjem **raznovrsnih vještina** i sveobuhvatnog znanja. Eksperimentirajući na terenu SELDI spaja neke od najozbiljnijih poznatih teoretskih i praktičnih propusta u polju dobre vladavine i korupcije u regiji. Njihovim spajanjem stvorit će se moćna i vjerodostojna priča koja će uticati na javne debate i djelovati na politiku i proces donošenja odluka povezanih sa antikorupcijom i dobrim upravljanjem u Jugoistočnoj Europi.
- Izradom **izvršnih, političkih izjava** u formi izvještaja i kratkih uputstava, koje će naglasiti glavna saznanja koristeći se jezikom razumljivim građanima, onima koji prave politiku i medijima. Pisane izjave imaju prednost arhiviranja i efektivnijeg prenosa znanja kroz vrijeme i na različitim geografskim područjima, što će omogućiti bolje konsultacije zainteresiranim kao i recenzije.
- Osiguravanjem **oštrih kritika kolega i promicanjem javnih procedura**. Okupljanja Međunarodnog savjetodavnog odbora će osigurati da svi izvještaji i sažeci politike koje SELDI donese prođu kroz najoštrije moguće promatranje i dobiju povratnu informaciju. Dodatno, o tekstu Plana djelovanja i Regionalnog izvještaja o antikorupciji će se unaprijed konsultirati sa većinom interesanata da bi se osiguralo adekvatno prihvatanje i javna podrška preporukama donesenim ovom politikom. Ova dva procesa su se pokazala kao jedan od najkorisnijih alata za jačanje kapaciteta za analizu i zagovaranje.
- Korištenjem **regionalnog pristupa**. Koalicija neće samo ukazati na ključne izazove u svakoj zemlji već će što je mnogo važnije, identificirati problematična područja koja predstavljaju najveću prijetnju za razvoj Jugoistočne Europe. Poređenja iz različitih krajeva zemlje i regionalne perspektive predstavljaju snažne mogućnosti za učenje i poticaje za izvrsnost na državnom nivou. Ovaj okvir međusobnog dijeljenja i pomoći će inicirati trajnu razmjenu ideja, ojačati duh kooperacije između SELDI partnera i rezultat će uvjerljivim i učinkovitim preporukama za regiju.

8. SELDI UPRAVA

SELDI je osnovala grupa od 15 partnerskih organizacija civilnog društva i 2 povezana partnera iz Jugoistočne Europe. Zajedno zapošljavaju više od 180 osoba – što potencijalno čini najveću antikorupcijsku i akciju dobrog upravljanja u regiji. Partnerske organizacije se koriste kao mreže povezujući se sa drugim zainteresiranim stranama i OCD. SELDI je dio veće mreže koju čini 18 mreža podržanih kao Partnerstvo organizacija civilnog društva kao dio Instrumenta za predpristupnu pomoć Europske komisije (Civil Society Facility of the EU's Instrument for Pre-Accession Assistance), što pruža veliki potencijal za daljne sinergije u borbi protiv korupcije u regionu.

Tri ključna elementa SELDI uprave su:

- **Upravi odbor** koji uključuje predstavnike iz svih članova koalicije. Upravni odbor je glavno tijelo za donošenje odluka da bi se osigurao efikasana menadžment koalicije. Sastajat će se najmanje jednom godišnje.
- **Međunarodni savjetodavni odbor** kojeg čine ustanovljeni regionalni i međunarodni lideri antikorupcije koji će pružiti strateško vodstvo i savjete;
- **Tajništvo**, koje će osigurati institucionalno uporište SELDI-a.

Članovi koalicije će značajno učestvovati u dvogodišnjem praćenju i politici ciklusa, što će rezultirati Regionalnim dobrim upravljanjem i Antikorupcijskim forumima politike, koji će obuhvatiti Regionalni antikorupcijski izvještaj. Ova dvostrana participacija će osigurati visoku transparentnost i odgovornost koalicije. Bit će dopunjena konsultacijama zainteresiranih i uključenošću građana tijekom cijelog trajanja SELDI-a.

Grafik 2: SELDI uprava

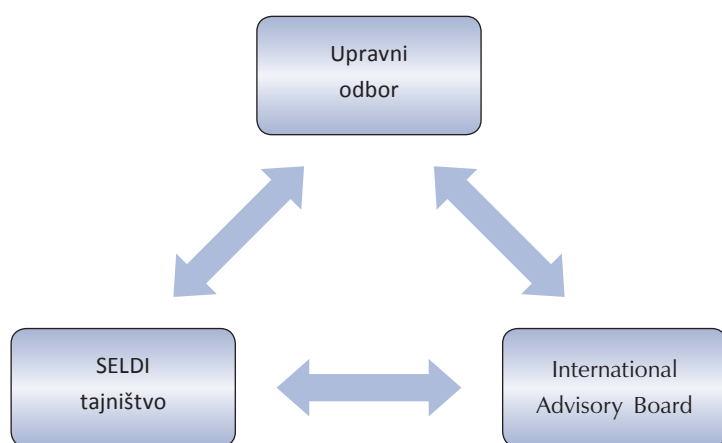

Tabela 1. Ključni vladini antikorupcijski zastupnici po zemljama

Zemlja	Vladina institucija/e
Albanija	Odjel za unutrašnju kontrolu uprave i borbu protiv korupcije; Vijeće ministara; Zajedničke istražne jedinice – Tirana i drugih 6; Visoki inspektorat za deklaraciju i reviziju imovine
Bugarska	Komisija za prevenciju i suočavanje sa korupcijom; Parlamentarna komisija za suočavanje sa korupcijom; Vrhovna komisija sudskoj vijeća za suočavanje sa korupcijom; Komisija za identificiranje imovine stečene kriminalnim aktivnostima; Specijalizirani ured tužilaštva isud za korupciju i organizirani kriminal
Bosna i Hercegovina	Ured za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije, Ministarstvo sigurnosti, Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (još uvijek nije upotpunosti funkcionalno); Odjel za organizirani kriminal, Korupcija i criminal “bijele kragne” u Uredu tužilaštva.
Hrvatska	Nacionalno vijeće za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije; Odjel za antikorupciju, Ministarstvo pravde; Državno odvjetništvo / Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala; Policijski nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala; Sudski odjel za postupanje sa korupcijom i slučajevima organiziranog kriminala; Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave; Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa; Ured za udruge
Makedonija	Ured javnog tužilaštva i osnovni ured tužilaštva za borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije; Državna komisija za sprječavanje korupcije; Jedinica za antikorupciju pri Ministarstvu unutrašnjih poslova – Ured za borbu protiv organiziranog kriminala; Državni zavod za reviziju; Ministarstvo pravde; Tijelo za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv korupcije u Republici Makedonija; Programsko vijeće; Državna izborna komisija
Crna Gora	Uprava za antikorupcijsku inicijativu; Komisija za utvrđivanje konflikta interesa; Specijalni tužilac za organizirani kriminal, korupciju, terorizam i ratne zločine; Tročlana komisija za korupciju i organizirani kriminal; Državna revizorska institucija; Državna izborna komisija (Finansiranje političkih stranaka); Parlamentarni odbor za antikorupciju
Srbija	Agencija za borbu protiv korupcije; Antikorupcijsko vijeće; odjeli za koruptivne prekršaje pri policiji i uredu javnog tužilaštva; Državna revizorska institucija; State Audit Institution; Republička komisija za zaštitu prava ponuđača; Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti; policija; Ministarstvo unutrašnjih poslova; Uprava za javne nabavke; Upravni sud; Uprava za sprječavanje pranja novca pri Ministarstvu finansija i privrede
Kosovo	Agencija za borbu protiv korupcije; Poseban predstavnik EU; Kosovo anti-corruption Task Force; Ured državnog tužioca
Turska	Izvršni komitet za povećavanje transparentnosti i borbu protiv korupcije; Komitet ministara antikorupcijske politike; Inspekcijski odbor premijera ministra; Organizacija o etici i reputaciji Turske; “Hacettepe” Univerzitet

9. SINERGIJE SA DRUGIM EU I MEĐUNARODNIM INICIJATIVAMA

SELDI strategija i plan djelovanja traži sinergije sa brojnim drugim EU tijelima i inicijativama iz polja antikorupcije, kao što su:

- ANTICORRP, dosada najveći istraživački projekat financiran od strane Sedmog okvirnog programa za istraživanja u sklopu EU (EUs Seventh Framework Programme for research).
- DG Home, DG Justice, OLAF, FRONTEX; i inicijative za implementaciju Stockholm programa i plana djelovanja; na primjer: EU grupa eksperata za korupciju, itd.
- Dodatne sinergije se mogu tražiti sa Strategijom za inovacije i dobro upravljanje Vijeća Europe i sa "The European Label of Governance Excellence".

Birajući iz EU tijela SELDI će identificirati kontaktne osobe za konsultacije o elaboraciji regionalnih Izvještaja o procjeni korupcije zemlje.

SELDI će nastojati u svoje aktivnosti uključiti i Europska tijela i OCD koji imaju značajan uticaj na antikorupciju u regiji, kao što su: Europska Komisija (DG Enlargement, DG Home); Vijeće Europe; OLAF; GRECO; UNDP and UNODC; RAI, CEI, SECI, SEECIP; Transparency International; the World Bank i EBRD).

10. OČEKIVANI REZULTATI I UTICAJ

Očekuje se da Strategija i plan djelovanja imaju slijedeće **ishode i rezultate**:

- Povećan kapacitet OCD i civilnog društva za praćenje i analizu te prijedlozi mjera antikorupcije i dobrog upravljanja
- Osiguravanje mehanizama za praćenje korupcije i materijala za trening, iskustvo i znanje za OCD i građane da bi se obogatili statističkim podacima i analitičkim informacijama koje su im potrebne da bi se jasno iznijela potreba za promjenom politike.
- Implementiran Sistem za praćenje korupcije i pravljenje statističkih podataka i indeksa za usporedu u svim zemljama.
- Za zemlje specifični Izvještaji o procjeni korupcije i Regionalni antikorupcijski izvještaj, uključujući pregled antikorupcijskih strategija; procjenu implementirane politike; kreator najbolje prakse; preporuke.
- Pokretanje regionalnog zajedničkog staža između članova kolacije OCD, koja neće zahtijevati finansijsku pomoć inicijative. Bit će temeljena na već utvrđenim kontaktima OCD. Glavna ideja programa će biti mogućnost besplatnog stažiranja u OCD u okviru SELDI koja se može održavati u više od jednoj zemlji ili instituciji.
- Stavljanje transparentnosti, dobrog upravljanja i pitanja korupcije na plan Jugoistočne Europe te pokretanje promjene stavova društva u regiji u smjeru smanjivanja tolerancije na korupciju kroz javno zagovaranje i kampanje podizanja svijesti.
- Vladine institucije će prepoznati važnost i vrijednost participacije civilnog društva u procesu reforme dobrog upravljanja i antikorupcije. Ovaj će se rezultat postići kroz praćenje, istraživanje izvrsnosti i zagovaranje. Vlade imaju tendenciju prepoznavanja ove izvrsnosti i slaganja s njom kada

dolaze od raznovrsnih mreža OCD-a, koje su sposobne iskoristiti svoje izvore na međunarodnom nivou kao SELDI.

Ova akcija bi trebala imati slijedeći uticaj:

- Obezbijediti OCD sa odgovarajućom metodologijom i treningom, te samim tim osnažiti širu zajednicu OCD (najmanje 60 OCD) i građane sa statističkim podacima i analitičkim informacijama koje su im potrebne da bi jasno prepoznali potrebu za promjenom politike u polju dobrog upravljanja i antikorupcije;
- Povećati kapacitet civilnog društva za praćenje, analizu te predlaganje mjera transparentnosti i dobrog upravljanja kroz pravljenje vrhunskih: SELDI Strategije i plan djelovanja; Regionalni Antikorupcijski izvještaj i deveti državni Izvještaj o procjeni korupcije; kroz njihovo prihvatanje od strane nacionalnih vlada te dogovorom sa vladama o implementaciji najmanje pet specifičnih antikorupcijskih mjera (npr. Zakon, pravilo ponašanja, itd.);
- Kreiranje virtualne dobre vladavine i antikorupcijskog mišljenja i djelovanja, koji je priznat od strane vlada u regiji, Europske komisije i drugih regionalnih javnih interesanata;
- Stavljanje pitanje korupcije na politički plan u Jugoistočnoj Europi; smanjenje podložnosti i povećanje intolerancije prema korupciji u regiji
- Povećanje kvalitete publikacija i aktivnosti medija po ovom pitanju: pomoć pri izdavanju najmanje četiri regionalna izvještaja o istrazi korupcije;
- Započinjanje promjene u stavu društva i smanjivanje tolerancije prema korupciji što će uticati na smanjenje korupcijskog pritiska; ciljati na smanjenje prosječne vrijednosti korupcijskog pritiska i korupcijske viktimizacije najmanje za 10%.

11. ODRŽIVOST

SELDI aktivnosti već predstavljaju nastavak dvije upješne prethodne inicijative sa ciljem praćenja korupcije i zagovaranja. Mogućnosti njenog daljeg širenja su visoke pod uslovima da se obezbijedi odgovarajuće finansiranje. Sistem praćenja korupcije je već utvrđena metodologija, korištena u Bugarskoj za redovna ispitivanja korupcije i elaboraciju godišnjeg Izvještaja o procjeni korupcije (izdaje se od 1999). Ista metodologija je primjenjena 2001 i 2002 godine u zemljama Jugoistočne Europe. Sadašnja inicijativa ima veoma visoke šanse za postizanje višestrukog efekta jer će učestvovati u EU antikorupcijskom izvještaju 2013. U njemu će se vjerovatno koristiti slična metrika i analize koje će omogućiti bolju integraciju rezultata trenutne akcije. Osim toga, sve zemlje korisnice akcije imaju velike izgleda pristupa EU. Korištenje iste metodologije u ovom krugu praćenja korupcije u 2013-2014 kao i 2001-2002 u Jugoistočnoj Europi osigurava usporedbu rezultata, identifikaciju trenda i procjenu učinka politike primjenjenih antikorupcijskih mjera. Osim spomenutog, raznovrsni efekti će se tražiti kroz uključenost RAI, što SELDI može učiniti važnom regionalnom platformom za praćenje antikorupcije, analize i zalaganje.

Rezultati će biti proslijeđeni kroz razne kanale da bi se osigurao najveći mogući efekat: događanja, ciljano proslijeđivanje izvještaja putem maila, preko SELDI web stranice, web stranica šire mreže članica OCD koalicije.

ANEKS 1. OSNIVAČKI ČLANOVI SELDI

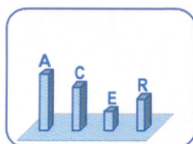
Tajništvo

Centar za demokratske studije (CSD),
Bugarska, Nefitna organizacija

Website: www.csd.bg

SELDI članovi

Albanski centar za ekonomska istraživanja
(ACER), Albanija, Nefitna organizacija

Website: <http://www.acer.org.al/>

House of Europe (HoE), Albanija,
Nefitna organizacija

Website: www.houseofeurope.org

Centar za istraživačko novinarstvo (CIN),
Bosna i Hercegovina, Udruženje građana
(ekvivalent NVO)

Website: www.cin.ba

Partnerstvo za društveni razvoj (PSD),
Croatia, nefitna nevladina organizacija

Website: www.psd.hr

INSTITUTI RIINVEST, Kosovo, nefitna
organizacija

Website: www.riinvestinstitute.org

“Oko vizije” (“Syri i Vizionit”), Kosovo, neprofitna organizacija (NVO)

Website: www.syriivizionit.org

MACEDONIAN
CENTER FOR
INTERNATIONAL
COOPERATION

Makedonski centar za međunarodnu saradnju (MCIC), Republika Makedonija, Fondacija (organizacija građana)

Website: www.mcms.mk

Institut za demokratiju ‘Societas Civilis’ Skopje (IDSCS), Republika Makedonija, Asocijacija građana

Website: www.idscs.org.mk

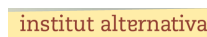
Ohridski institute za ekonomske strategije I međunarodne odnose, Republika Makedonija, Asocijacija građana

Website: www.oi.org.mk

Centar za demokratsku tranziciju, Crna Gora, nevladina organizacija

Website: www.cdtmn.org

Institut Alternativa, Crna Gora, Nvladina organizacija (asocijacija)

Website: www.institut-alternativa.org

Centar za liberalno-demokratske studije, (CLDS), Srbija, Nvladina organizacija

Website: www.clds.rs

Forum civilne akcije FORCS Pozega, Srbija,
Neprofitna organizacija

Website: www.forca.rs

Turska fondacija za ekonomske i društvene
studije; Turska, Nevladina organizacija

Website: www.tesev.org.tr

Associates

Regionalna antikorupcijska inicijativa
(RAI) Bosna i Hercegovina, Pravno lice sa
diplomatskim statusom

Website: www.rai-see.org

KOSOVO LAW INSTITUTE
INSTITUTI I KOSOVES PER DREJTESI
KOSOVSKI INSTITUT PRAVDE

Kosovski institute pravde, Kosovo,
Neprofitna nevladina organizacija

Website: <http://www.kli-ks.org/>

ANEKS 2. SISTEM PRAĆENJA KORUPCIJE

Podaci za SELDI Izvještaj o procjeni korupcije i Regionalni izvještaj o antikorupciji za Jugoistočnu Europu će biti sakupljen kroz terenska ispitivanja koristeći se jedan-na-jedan intervjuima sa domaćinima u skladu sa metodologijom Sistema praćenja korupcije. Kao uzorak procedure koristit će se najnovije procjene populacije u svakoj zemlji. Kao općenito pravilo SELDI će za ispitivanje koristiti u dva navrta stratificirani, slučajni uzorak, uzimajući u obzir vrstu naselja te geografske i ekonomske regije klasifikacije. Postupak uzorkovanja će biti osmišljene po uzoru na Regionalno praćenje korupcije ispitivanja koje je SELDI proveo 2001 i 2002 u nekoliko zemalja Jugoistočne Europe. U svakoj zemlji će biti ispitano 1000 ispitanika. Metod ispitivanja u 2013/2014 godini će biti isti koji je korišteni 2001/2002 godine.

Uvod

Sistem praćenja korupcije (CMS) je predstavio Centar za demokratske studije 1998. godine i predstavlja sistem empirijskih studija i analitičkih izvještaja. Osnovni cilj CMS je periodično predstavljanje informacije, čime je omogućeno donošenje zaključaka o obimu korupcije u zemlji i javnog mišljenja, procjena i očekivanja vezanih za korupciju.

Osnovne funkcije CMS su vezane za njihov vodeći proizvod – Indekse korupcije. Indeksi korupcije su bazirani na ispitivanjima uključenim u CMS, i predstavljaju zbir najvažnijih pokazatelja korupcije, neophodnih za procjenu/mjerenje nivoa širenja korumpirane prakse u različitim sferama društva.

CMS je baziran na ispitivanjima predstavnika društva u zemlji, na stanovništvu starosne dobi 18 i više godina. Prikupljaju se informacije o javnom mišljenju o slijedećim vodećim pitanjima:

- Odnos javnosti prema korupciji;
- Identificiranje različitih vrsta korumpiranog ponašanja;
- Lično iskustvo i uključenost ispitanika u korupciju;
- Nivo i obim korupcije;
- Širenje korupcije među različitim grupama profesija i u javnim ustanovama;
- Očekivanja vezana za korupciju, itd.

Teoretski temelji indeksa korupcije

Indeksi korupcije su sistem sintetičkih pokazatelja koji predstavljaju rezultate kvantitativnog ispitivanja CMS u zbirnom obliku. Osnovni cilj pri kreiranju indeksa korupcije je smanjivanje multidimenzionalnosti korupcije kao društvenog fenomena na ograničeni set sintetičkih pokazatelja. Prednosti takvog pristupa su slijedeće:

- sintetički indikatori (indeksi korupcije) omogućavaju javno predstavljanje rezultata, čime se omogućava lakše razumijevanje analize;
- Upotreba sintetičkih pokazatelja je preduvjet za uspostavljanje vremenskih serija, a time i analiziranja i ocjene promjena. Četiri vrste indeksa korupcije su bazirane na relativno jednostavnoj teoretskoj rekonstrukciji elemenata društvenog djelovanja:

- društveno djelovanje ima svoje potrebne preduvjete, od kojih su najvažniji: stavovi društvenih aktera, internalizirane vrijednosti, te način na koji akteri percipiraju svoje društveno okruženje;
- društveno djelovanje, samo po sebi, podrazumijeva međusobni odnos aktera, u kojem oni razmijenjuju resurse koje posjeduju kako bi postigli određene ciljeve;
- rezultati ovog djelovanja uključuju određene posebne karakteristike:
 - 1) oni mijenjaju ili zadržavaju početne preduvjete (koji su prethodili djelovanju) i
 - 2) ostavljaju specifičan "trag" na društvenom okruženju (mijenjaju ili zadržavaju njegove strukturalne komponente)
- Ispunjavanje ili neispunjavanje ciljeva proizvodi očekivanje među akterima vezana za karakter i strukturu društvenog djelovanja u svom narednom ciklusu. Na osnovu ovih očekivanja, svaki od aktera gradi ili mijenja svoju strukturu ponašanja. Primijenjeno na korupciju, ovaj model društvenog djelovanja može biti sveden na slijedeće osnovne komponente:

Važno je naglasiti da je primjena općeg modela društvenog djelovanja (čak i u pojednostavljenom obliku) na korupciju (pri formiranju metodologije

Tabela 2: Osnovne komponente koruptivnog djelovanja

Komponente djelovanja	Komponente koruptivnog ponašanja
Preduvjeti za djelovanje	Stavovi spram korupcije Uključiti identifikaciju korupcije kao društvenu pojavu, procjenu njene normativne vrijednosti (vrijednosne) dopustivosti i stepen spremnosti za prevazilaženje normi ovog kodificiranog društvenog ponašanja
Interakcija sudionika	Koruptivne radnje Uključiti sve relevantne aktere u definiranje preduvjeta za koruptivno djelovanje (vršenje korupcijskog pritiska), i nastalog koruptivnog djela.
Rezultati djelovanja	Procjena sistema korupcije Uključiti procjnu nivoa učešća javnih službenika u različitim vidovima koruptivnog ponašanja, kao i procjenu stepena transformacije korupcije u ponašajnu normu (u socijalno učinkoviti instrument za rješavanje ličnih problema)
Očekivanja	Procjena izgleda u vezi sa korupcijom Uključiti procjene sposobnosti društva (tj. potencijala društva) da se bori sa korupcijom

kvantitativnih studija) predmet brojnih ograničenja. Stoga je model na kojem počiva studija o korumpiranom ponašanju pojednostavljen. Pri formiranju seta pokazatelja koji su korišteni u stvarnosti, cilj je bio upotrijebiti nezamjenjivi minimum na način koji omogućava održavanje profesionalnih standarda terenskog rada.

Struktura ideksa korupcije

CMS uključuje četiri tipa pokazatelja:

- **Odnos prema korupciji**
 - o (Princip) Prihvatljivost korupcije: pokazatelj odražava stepen do kojeg javnost prihvata, na nivou vrijednosti, određene postupke korumpiranog ponašanja članova Parlamenta i javnih službenika.
 - o Prijemčljivost korupcije: ovaj pokazatelj mjeri sklonost ka kompormitovanju vrijednosti, principa i zakonitosti, kako bi se počinila korupcija, poput davanja ili primanja novca i/ili poklona u cilju rješavanja određenih privatnih problema.
- **Korumpirano ponašanje**
 - o Korupcijski pritisak na širu javnost: ovaj pokazatelj prikazuje u kojoj mjeri su građani podložni direktnom ili indirektnom pritisku da učestvuju u korupciji sa javnim službenicima. To se odnosi na slučajeve u kojima su javni službenici tražili ili ukazali na to da očekuju korumpirano ponašanje od građana
 - o Lična uključenost u čin korumpiranog ponašanja (šira javnost): ovaj pokazatelj odražava lična priznavanja slučajeva u kojima su građani ponudili javnim službenicima novac i/ili poklone
- **Obim korupcije**
 - o Širenje korupcije: ovaj pokazatelj održava procjenu građana vezanu za širenje korupcije u zemlji. Također se može izračunati za određene grupe javnih službenika i javnih ustanova
 - o Praktična učinkovitost korumpiranog ponašanja: ovaj pokazatelj prikazuje mjeru u kojoj građani doživljavaju korupciju kao efikasno sredstvo rješavanja ličnih problema. Bazirana je na registriranoj vjerovatnoći da građani ponude novac i/ili poklone kako bi uspješno riješili vlastite probleme.
- Očekivanja vezana za budućnost korupcije: ovaj pokazatelj odražava očekivanja javnosti vezana za kapacitet društva da spriječi korupciju u zemlji.

Interpretacija pokazatelja korupcije

Korupcija je kompleksan i višedimenzionalan fenomen, povezan sa nekoliko različitih definicija. Operativna definicija usvojena u ovom slučaju definira korupciju kao zloupotrebu ovlasti (ekonomske, političke i upravne) za interese pojedinca ili grupa, na račun pojedinaca, posebnijih grupa ili društva u cjelini. Ova prilično uopćena definicija je zajamčena samim karakterom fenomena, kao i inicijativama širokog obima protiv korupcije na državnom i međunarodnom nivou (uključujući i one građana i vlasti)

Umnožavanje korupcije podrazumijeva postojanje četiri nezaobilazne komponente: 1) državne/javne službenike; 2) moć diskrecionog odlučivanja;

3) zloupotrebnu javne vlasti; 4) privatnu korist zvaničnika. Ovisno o manifestiranju ovih komponenata, postoje različiti oblici, nivoi, sfere i mehanizmi korupcije.

Korupcija se manifestira većinom putem interakcije između javnog sektora sa jedne strane i građana i privatnog sektora sa druge. Postoje dvije osnovne vrste korupcije:

- Velika korupcija (koja se često zove i “politička”), koja uključuje državne službenike na najvišem nivou vlasti, političare i poslovne ljude i odnose se na raspodjelu značajnih sredstava; i
- Sitna korupcija, koja obično uključuje javne zvaničnike na nižim nivoima vlasti i odnosi se na svakodnevnu interakciju između njih, građana i predstavnika poslovnog okruženja (malih i srednjih preduzeća). Ova druga vrsta je mnogo rasprostranjenija i vezana je za manja plaćanja i/ili usluge i poklone.

Imajući na umu posebne ciljeve korumpiranog ponašanja, važno je uzeti u obzir dva posebna primjera korupcije:

- Prvo, zloupotreba ovlasti za ličnu korist, u slučajevima kada su zvaničnici po zakonu obavezni pružati određene usluge. Ova vrsta korupcije, poznata kao “podmazivanje točkova”, ima za cilj brže ili ekspeditivnije pružanje usluga, ili veći stepen izvjesnosti rješavanja problema.
- Drugi slučaj je kada zvaničnik pruža usluge/prava na koja građani (predstavnici poslovnog okruženja) nemaju zakonsko pravo, ili usluge koje su direktno kršenje zakona.

Sa ekonomskog stanovišta, porast korupcije prate klasični tržišni principi ponude i potražnje: veća ponuda i veća diskreciona prava zvaničnika rezultiraju okruženjem koje omogućava i pospešuje korupciju. Vrijednost mita ovisi o očekivanom profitu ili koristi. U tom smislu, korumpirano ponašanje se može posmatrati kao obostrano korisna ekonomska transakcija. Međutim, ove transakcije eliminiraju pravila konkurencije i zakonom propisanih pravila, i na taj način narušavaju tržišne principe i kriterije efikasnog privrednog poslovanja i donošenja odluka.

Definicija korupcije kao negativnog društvenog fenomena dozvoljava nekoliko pretpostavki, vezanih za interpretiranje pokazatelja uključenih u CMS:

- U idealnom stanju društva (praktično nepostojanje korupcije), korumpirano ponašanje bi imalo minimalnu vrijednost: odnosno, građani bi smatrali korumpirano ponašanje moralno neprihvatljivim i ne bi bili skloni kompromitiranju svojih moralnih vrijednosti. Intenzitet korumpiranog ponašanja bi također bio minimalan, a korumpirano ponašanje bi bilo loše ocijenjeno kao učinkovito sredstvo rješavanja problema.
- Bilo bi logično pretpostaviti da bi postojanje određenog nivoa tolerancije za korumpirano ponašanje (moralna prihvatljivost) imalo nekoliko posljedica.
 - o Prvo, spremnost na kompromitiranje bi bila veća kako bi se nivo tolerancije povećavao.
 - o Drugo, učestalost praktičnog korumpiranog djelovanja bi se također povećala sa nivoom tolerancije (zbog “prirodnog intentiteta” društvenog prihvaćanja)

- o Treće, u slučajevima kada učestalost korumpiranog ponašanja nadmaši nivo “pojedinačnih izoliranih slučajeva”, vrlo je vjerovatno da će procjene širenja korupcije u značajnoj mjeri nadmašiti učestalost praktičnih slučajeva korumpiranog ponašanja (samo jedan slučaj “uzimanja mita” bi bio dovoljan da zvaničnik dobije etiketu “korumpiranog”)
- o Četvrto, postojanje društvenog okruženja u kojem korumpirano ponašanje prevazilazi nivo “pojedinačnih izoliranih slučajeva”, će vjerovatno stvoriti percepciju da je korupcija uobičajena komponenta društvenog okruženja. Šanse da takvo poimanje bude uvriježeno i rasprostranjeno se povećavaju ograničenom implementacijom mehanizama sankcioniranja.

Jedna od osnovnih teoretskih pretpostavki za kreiranje CMS je da je važnije pratiti dinamiku korupcije kroz nekoliko dimenzija, nego analizirati njene početne/trenutne vrijednosti. Zbog toga što je korupcija prepoznata kao društveni problem, bilo bi značajno procijeniti njenu težinu. Međutim, važnije je poznavati njenu dinamiku: odnosno, da li se korupcija razvija u pozitivnom ili negativnom smjeru u odnosu na svoju polaznu vrijednost. Ove procjene su početna tačka njihovog praktičnog ponašanja i način na koji doživljavaju svoje društveno okruženje. Pokazatelji korupcije ne mogu biti osnova za donošenje direktnih zaključaka o tačnom nivou širenja korupcije.

Kako je pokazatelj individualnog učešća u korupciji baziran na anonimnim priznavanjima ispitanika, najbliže ukazuje na “nivo širenja korupcije”. Također, u određenoj mjeri, neke pravne karakteristike korupcije (da obje strane djeluju nezakonito) čine ovaj pokazatelj jednim od nekoliko stvarnih odrednica nivoa rasprostranjenosti korupcije. Trenutno je, u poređenju sa informacijama kojim raspolažu institucije za provođenje zakona, nivo empirijskog ispitivanja procjena postojanja korupcije značajno veći.

Metoda izračunavanja indeksa korupcije

Metoda koja se koristi za kreiranje indeksa korupcije uključuje slijedeće korake:

1. Sve vrijednosti pokazatelja se rangiraju (u rasponu od 0 do 3).
2. Svaka ocjena se ponderira na osnovu broja ispitanika, koji su odabrali opciju davanja odgovora (isključujući kategorije “ne znam” i “bez odgovora”).
3. Vrijednost pokazatelja se obračunava kao zbir ponderiranih ocjena.
4. Svaki pokazatelj korupcije je zbir vrijednosti nekoliko pokazatelja i predstavljen je u statistički normaliziranom obliku: od 0 (nema korupcije) do 10 (maksimalna korupcija).

Primjer: Indeks rasprostranjenosti korupcije je kreiran na osnovu slijedećeg pitanja:

**Po Vama, koliko je korupcija rasprostranjena u ovoj zemlji?
(samo jedan odgovor)**

	Rang	Procenat validnosti
1. Gotovo svi državni službenici su uključeni u koruptivne radnje	3	19 %
2. Većina državnih službenika je uključeno u koruptivne radnje	2	42 %
3. Nekolicina državnih službenika je uključena u koruptivne radnje	1	38 %
4. Rijetko koji državni službenik je uključen u koruptivne radnje	0	1 %
5. Ne znam / Bez odgovora	-	-

$$I = 3 \times 0.19 + 2 \times 0.42 + 1 \times 0.38 + 0 \times 0.01 = 1.79$$

Vrijednost indeksa varira između 0 i 3. Što je ova vrijednost bliža broju 3, to je korupcija rasprostranjenija (prema ocjeni ispitanika).

Kako bi formirali zbirne indekse, vrijednosti pojedinačnih indeksa se normaliziraju prilagođavanjem njihove vrijednosti koja varira u rasponu od 0 do 10. Normalizirane vrijednosti se zatim sabiraju. Na primjer, indeks raširenosti korupcije je normaliziran tako što se postojeća vrijednosti (1,79) dijeli maksimalnom vrijednošću (3,00), čime se dobiva normalizirana vrijednost (0,60). Ova vrijednost se zatim preračunava, kako bi se uklopila u skalu od 0 do 10.